

U poseti kod Emira Kusturice

KUSTA POSTAO NEMANJA I ZLATIBORAC

Reditelj Emir Kusturica pokrstio se u bokokotorskom manastiru Savina. U međuvremenu podigao je Drvengrad na Zlatiboru, zbog čega je dobio nagradu za arhitekturu. Sada gradi nastavak ovog raja na zemlji i stazu za skijaše

Kada je u subotu 22. januara 2005. godine na Mečavniku na Mokroj Gori, postavljen ikonostas u drvenoj crkvi Svetog Save zaokružena je izgradnja Drvengrada, privatnog kutka velikog srpskog reditelja. Tako je čovek, kog je svet počeo da slavi, odlučio da se skrasi na Zlatiboru.

Emir Kusturica je rođen 24. novembra 1954. godine u Sarajevu i bio je jedan od zaštitnih znakova ovoga grada. Za sebe kaže da je odrastao na sarajevskom asfaltu i da je unekoliko bio problematičan. Pošto je još u srednjoj školi dobijao nagrade za kratke filmove, otac Murat, funkcioner DB, šalje ga u Prag. Poznati dizajner Mirko Ilić ima teoriju da su deca generala i debeovaca genijalci ili "ludaci". Kusturicu će mnogi svrstati u jednu od ovih kategorija u zavisnosti prema simpatijama. Saradnici ga opisuju kao jako teškog i zahtevnog.

Uvek je bio pobednik. Njegov studentski film "Gernika" pobedio je na Festivalu studentskog filma u Karlovim Varima. Za prvi igrani film "Sešać li se Doli Bel" dobio je nagradu u Veneciji, a za "Otac na službenom putu" Zlatnog lava u Kanu. Kusturica nije otišao da primi nagradu - dodelu nagrada je pratio iz stana svog drugara, kome je pomagao da namesti parket. Proslavili su ga i "Crni mačor, bela mačka", "Podzemlje", "Život je čudo" i sve drugo što je dotakao.

Radio je za Amerikance, ali je ostao veran Srbima. Legenda kaže da je odbio poziv Šeron Stoun, da sa njom ode u Ameriku, a njegovom šarmu nije odolela ni Fej Danavej. Francuzi su mu naručili ljubavnu priču zvanu "Zavet". Snima film o Dijegu Armandu Maradoni. Predsednik je Upravnog odbora najveće srpske novine "Politike". Oženjen je Majom, ima ćerku Dunju, sina Stribora, snaju i unuka Janka. Danas Emir zvani Nemanja, živi na relaciji Mokra Gora - Beograd - inostranstvo.

- Sve je pokrenula ideja da se napravi gradić po uzorima na prvobitne hrišćanske opštine koje su propale zbog psihologije jer na malom prostoru ljudi počinju da jedu jedni druge. I onda sam zamislio da, u stvari, filmskim jezikom progovorim u arhitekturi. Izmislio sam grad koji izgleda kao da se u njemu uvek živelo. A

nije nikad. Na ovoj poziciji, na vrhu brda, naši nikad ne prave kuće jer se plaše promaje, plaše se vetra. Meni odgovara jer ovde uvek ima i vetra i svetla.

MOJ PROSTOR

Mokra Gora je živopisno selo ispod Šargana, koje je za proteklih deset godina postalo turistički biser Srbije, nakon obnove pruge uskog koloseka Šarganska osmica i izgradnje etno-filmskog sela na Mečavniku. Vlada Srbije stavila je pod zaštitu mokrskog područje i Drvengrad, a na snazi je i privremena zabrana gradnje, kako bi se izbegao urbanistički kaos.

- Ovo je jedan moj prostor koji sam ograničio kao prostor gde će moje ideje, ljudi koje ja volim u ovom svetu kojeg ne volim previše, biti lako prepoznati kao naše ideje. Važno mi je da je sada mogu da kažem da moj unuk Janko ima kuću, ako je već ja

Kusturicina kuća u Drvengradu

nisam imao, jer moja je uvek bila tamo gde sam ja bio tog trenutka. Ja, na primer, imam francusko državljanstvo, a u stvari, sam progonjen sa ognjišta čitav svoj život. Mene više slave u Portugalu nego u Bosni i Srbiji, ali sebe identifikujem i mene u svijetu identifikuju sa srpskom

kulturom. U ovom svetu u kome je Srbija dizajnirana kao utočište zla, taj inat i ta identifikacija su samo intenzivirani i meni je sve to draže.

Niste se opredelili ni za Njujork koji je najveći grad i dozvoljava vašu dinamiku?

- U biblijskim, u starozavetnim kategorijama Njujork je Vavilon. To je novi svet koji dolazi u svoj zenit. Kao što je Rimski imperija pametna bila pa je izvozom svoje kulture vladala svetom, tako je i Njujork unutar te "Rimske imperije", u stvari jedan kontrapunkt koji ostvaruje tu drugu ideju tog doživljaja. Tamo je svima ideja o filmskom reditelju u 90 posto slučajeva ideja o serviseru. Možda bih da sam tamo rođen, bio kao Vudi Alen ili kao Džim Džarmuč, pa da iz esencije tog sveta crpim. Ali ni to nije moguće, jer tom mom nemimom duhu utočište je od Aljaske do Mongolije. Ja sam Balkanac, ali tihi, miran, a moćan kao okean. Tek kad iz mene krene energija, vidi se ta moja snaga.

Otkud to da ste se rešili da gradite?

- Ja pratim svoju životnu liniju dabra, koji samo zna da gradi, a ne ume da razgrađuje. Imam kuću, filmski studio i salu, saunu, bazen, crkvu, sve što ljudima treba za spokojan život i rad. Dođe mi Matija Bečković, pa nas dvojica iz saune, sa plus 90 jurnemo na sneg, na minus 10 i divno se osvežimo i očeličimo. Dolazi nam i narod da gleda naš grad. Blagajna u Mokroj Gori posle Niša, ostvaruje najveći prihod od prodaje vozničkih karata. Tokom ove sezone prodato je oko

25.000 karata za Šargansku osmicu, a mnoge turiste morali smo da odbijamo, jer nismo mogli da im udovoljimo da me posete. Napravićemo im Drvengrad dva, jer ovde ima mesta za sve. Turistima ćemo ponuditi da iz Beograda putuju Plavim vozom do Braneškog Polja, a potom prugom uskog koloseka do Mokre Gore i dalje do Višegrada. Oterali smo engleske bušače rude i spasili planinu od razaranja. Napraviću i ski stazu... Mokra Gora je za poslednjih desetak godina ulaganjima u obnovu Šarganske osmice, ali i izgradnjom Drvengrada, od sela koje samo što nije opustelo potpuno promenila lik, i postala - "mala Švajcarska".

PIVO DOKTOR NELE

Proglašavajući Emira Kusturicu prvim počasnim građaninom Užica, pre godinu dana, gradonačelnik Miroslav Martić je, u svečanoj besedi, primetio kako je "bilo potrebno da u užički kraj dođe Kusta i da nam, gradnjom Drvengrada, na najdirektniji način pokaže lepotu naše stare, zaboravljene i potisnute arhitekture". Samo godinu dana bilo je dovoljno stručnom žiriju briselske Fondacije za arhitekturu "Filip Rotije" - da prepozna tu istu lepotu, uobličenu "Kustinim okom" i da je, u konkurenciji svega što se u Evropi gradilo u minule tri godine, proglasi - najboljim arhitektonskim ostvarenjem!

- Ja nisam arhitekta! Niti mi je inženjer arhitekture crtao kuće, čitavo selo, sada već i grad. Neke kuće sam sakupio i jednostavno doneo ovde iz Bosne. To je nagrada za arhitekturu našim starim, samoukim, ali sa izuzetnim osećajem za lepotu i funkcionalnost, graditeljima. Drvengrad je oduvek postojao, samo je bilo potrebno pronaći te stare građevine, koncentrisati ih na jedno mesto i dati im novi život.

Šta Vaš grad ima, a šta nema?

- Ovaj grad ima galeriju, u kojoj su već izlagali Voja Stanić i Ratko Lalić, biblioteku, kafanu, restoran, poslastičarnicu... Spolja se ništa od toga ne vidi, jer su to na prvi pogled samo stare drvene kuće. Sadržaj i namena svake od njih - prepoznaje se tek ulaskom. Bioskop je pod zemljom. Bazen i teretana u ogromnoj, drvenoj kolibi. Vodenica, potočara stara,

Kusturicina radna soba

ZREO SAM ZA PENZIJU

Kakva je radnja filma "Zavet", koji i snimate ovde na Zlatiboru i u Užicu?

- Radnja filma počinje scenom kada učiteljica i učenik poslednji put ulaze u školu koja se ukida. Inače, prazna sela i zatvorene škole su naša realnost. U koje god selo da udeš u zapadnoj Srbiji, svako je prazno, svi su pobešli u Beograd. Zato je u pravu ministar Ilić kada kaže: 'Ja vam asfaltiram puteve do sela i svetinja da ne idete svi u grad, već da se vratite u ta mesta.' Ovaj film na socijalnom planu prati upravo tu ideju, dok na individualnom pravi nešto drugo. Priča priču poput japanskih bajki koje funkcionišu po principu - idi, sinko, u grad i napravi prvu, drugu i treću stvar. A onda se tu napravi zaplet...

Gde će se snimati taj gradski deo filma i ko čini glumačku ekipu?

- Snimaćemo u Užicu i Bajinoj Bašti, a što se tiče glumaca, ne znam još ništa, to se tek pakuje. Za sada znam da snimanje počinje 20. februara, a onda se nastavlja krajem aprila i trajaće do početka oktobra.

Pred snimanje filma „Život je čudo“ rekli ste da je to vaš poslednji film, znači, ovo je vaš novi poslednji film?

- Još dva, tri i stvarno je gotovo. Zreo sam za penziju !!!!